

# BUNUL ECONOM

## ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)  
Pentru România 15 franci.

## ORGANUL

„Reuniunii economice în Orăștie“  
*Apare în fiecare Sâmbătă*

## INSERTIUNI:

se socotesc după tariful, cu prețuri moderate  
*Abonamentele și inserțiunile se plătesc înainte.*

## Inimi îndurate.

Buna înaintare a unui popor atârnă nu în mică măsură dela aceea, că are multe sau puține inimi îndurate pentru binele de obște între fii sei cărora le-a dat D zeu ceva prindere.

Noi Românii din această țeară, sêraci mai toți, am înainta în măsură tare nebăgată în samă, de n'am fi avut și noi înainte de toate conducători cu bune porniri dela D-zeu în fruntea celor două biserici ale noastre, cari au adunat ban cu ban și au făcut frumoase fundațiuni, din cari se se susție seminare pentru creșterea tinerimei sêrace, se se dee stipendii la școlari și la meserieși; și de n'am fi avut bărbați cu inimi îndurate pentru națiune, ca d. p. Gojdu din a cărui mare fundațiune se cresc sute de studenți la școli medii și înalte an de an, și fără de care mulți profesori, advocați, medici, etc. pe cari îi avem azi prin orașele noastre, nu i-am avea, căci n'ar fi avut cu ce umbla la școlile înalte în orașele scumpe unde se află aceste școli. Meserieșii earăși știm că primesc cu sutele ajutoare ca ucenici, apoi la deschiderea lucrătoarelor proprii, dela Sibiu, dela Blaj, și dela celelalte curți episcopoești unite și neunite. Și mulți numai cu aceste ajutoare se pun în picioare.

Pentru aceea mii de binecuvântări se înalță de cei ajutorați asupra numelui și sufletelor celor-ce au avut înduratele inimi de a-și jertfi din avutul lor pentru atari nobile scopuri. Ear' puterile vii ale națiunii și bisericii și școalei, cresc frumos, pe când fără de acelea ar sta pe jumătate locului.

Eată de ce am stăruit și stăruim de nou asupra acestor nobile porniri, dorind ca ele se cuprindă pe cât mai mulți din fiii neamului nostru, și eată de ce cu drag le scoatem la iveală unde le vedem arătându-se.

Așa avem acum de însemnat câteva. Intre alții mai nou și vrednic de laudă e bunul creștin *George Radu* și soția sa *Reveca* din Rotbav (la Sibiu) care a făcut o fundațiune de 10.000 cor., din cametele căreia se se dee preotului comunei suma potrivită drept răscumpărare a celor 1 fl. 40 cr. ce

trebuia să-i dee până acum fiecare familie. Pe viitor poporul se fie scutit de acest bir, ear' 50 fl. se se dee învătătorului pentru cantorat, și poporul se fie scutit și de această cheltuială. Ce va întrece, se crească și se ajutore tot felul de scopuri culturale-școlare în comună.

În altă comună, în Curciu, parochul *Zaharie Ianovici* și soția *Maria*, au dăruit 18 jugere de pământ bisericii, pentru trebuințele sale.

În Bucovina, tot zilele astea, vechea familie boerească *Hurmu zachi* a dăruit 21.961 coroane societății. Culturale române din Cernăuți, ca se dee 4 stipendii de câte 200 cor. la școlari români cari învață bine, și cresc în internatul român din Cernăuți.

Dă Doamne se putem vesti cât mai des atari fapte ale inimilor îndurate române, și pe aproape și pe departe.

## AGRICULTURA

### In ce pământ trebuie pus grâul.

Di *C. C. Datculescu*, directorul revistei economice „Gazeta Săteanului“ (din București), și proprietarul mării economii de model dela Slobozia-Galbenu (județul Rîmnicul-Sărat), care însuși face an de an cele mai felurite încercări în cultivarea tot mai bună, tot mai cuminte a bucatelor, dă în numărul mai nou al foii sale, economilor privitor la cultivarea grâului, la alegerea și potrivirea locului de grâu, povețele de mai jos. (Noi le traducem totodată în limbajiu curat popular, schimbând terminii neînțeleși poporului).

Nici-odată nu trebuie să voim a cultiva grâu în pământuri nêsipoase, pietroase, clisoase, prea primejduite de eșirea de apă, prea din cale afară pline de pir, sau cari prea au sêrăcit de azot și de acid fosforic, prin culturi continue de cereale (bucate) fără a îngrașa, a odihni sau măcar a schimba culturile (felurile de bucate).

Să nu sămănăm în același an grâu după sfeclă, căci până se scot sfecele s'a dus vremea sămănatului de grâu și nu avem de fel dobândă de bunătatea și curățenia locului.

După cartofi timpurii, grâul se găsește în un loc curat și odihnit, căci

cartoful nu ia din pământ de cât potasă din care nu-i trebuie multă grâului.

În porumbiști (cucurușiști) timpurii, unde am putut sămăna chiar în a doua jumătate a lunii Septemvriei, eu n'am avut nici-odată roade de cele mai bogate, cu toată înmărunțirea și curățenia locului. E că porumbul (cucuruzul) ce se cultivă pentru boabe, soarbe din pământ atâta acid fosforic și azot, încât grâul va duce lipsă de aceste materii, ce-i trebuiesc și lui. Dacă se întârzie culesul, tăiatul cio-canilor, și aratul, grăpatul și sămănatul nu mai e cu putință în Septembrie, e socoteală greșită a se sămăna în același an grâu sau chiar sêcară.

În locuri puse cu fasole, ce se culege în August sau începutul lui Septembrie, grâul reușește de minune.

În ogoare sterpe făcute în Mai—Iunie, arate din nou între sfintele Marii, grâul poate da roade de cele mai mari. Mai vêrtos dacă în anul de mai nainte locul fusese ocupat cu sfeclă, porumb și alte plante de prașit (de săpat).

În locuri tari, sêlbătécite (pârlogite) și chiar în fênațe și iamașe sămănate, nu se poate pune grâu, dacă pământul n'a fost bine «prăjit» de soare după întâia arătură, ear' rădăcinile de pir și alte ierburi vivace, nu s'au uscat și nu s'au scos cu grapele.

E bine a se ara ear' în August, spre a rêsări ierburile pe cari grapa sau cultivătoarele, ce precedă sămănatul la începutul lunii Septembrie, se le zdrobească.

În astfel de pământ, așa de bogat în azot, grâul poate da roade mari.

În răpiști, cari au fost puse în pământuri rodnice, grâul se face bun mai ales pentru-că: se poate ogori timpuriu în Iunie și rapița e o plantă ce năbușește ierburile stricătoare.

În mălăiști, pârîngiști și alte plante de nutreț anuale grâul isbutește dacă

acestea s'au cules timpuriu și pământul nu e secătuit.

În foarte porumbiști, unde s'a sămănat la a doua prășire colza care s'a îngropat toamna prin o arătură adâncă, pentru a avea prin asta cea mai ieftină gunoieră verde, ear' primăvara viitoare s'a arat și s'a pus vr'o plantă de primăvară, ca orzoaica, ovėsul, meiul, parângul: poate urma cu mare isbândă îndată grăul, căruia i-s'a dat o întâie arătură în Iulie și a doua în a doua jumătate a lui August sau începutul Septemvrie.

În ori-ce fel de pământ de grâu, chiar săcătuit de culturi repetate de bucate, poți avea cele mai mari recolte de grâu, dacă s'a gunoit bine, și locul grăului a urmat după porumb care nu cade (ca grăul) de se pune în primul an al gunoierii.

În bătătură, sau suhate de oi, porci, vaci, boi, cai, de cel puțin un an, poți nădăjdui roade bune de le spargi repede la cea dintâiu ploaie și le ari a doua-oară în August, până la 15 Septemvrie.

Ori-ce plugar își va putea lesne rându-i locul pentru grâu în asolamentele de mai sus, și precum creierul omului ajunge un timp când nu mai poate produce nimic de soiul de nu-i dai odichnă sau variație, tot astfel și grăul pus după grâu nu va da roade bune, și va sfârși prin a secătui pentru multă vreme pământul, ear' ce va da va fi murdar și expus insectelor și ciupercilor stricătoare.

Mai e o cultură, numită „năvăloacă“, pe care o mai fac unii prin Moldova, de sigur pentru-că s'o fi auzit dela vre-un strămoș că în unii ani deosebit de azotoși, adică când a plouat și nins mult, s'a făcut grâu bun.

Acest fel de lucrare ce ne aduce aminte de timpurile când se cultiva grăul asvirlindu-l pe loc și se astupa prin o crangă legată de coada unui cal, stă și azi în a se asvirli cu mâna grăul după-ce se culege porumbul, și a-l astupa cu grapele cu dinți de fer. Pusul grăului cu sapa, la câmp unde se poate ara, prin porumb, e asemenea un lucru slab.

Cu toate acestea, eu am cercat și această cultură sêlbatecă și o găsesc... mai bună ca pusul grăului prea târziu prin Octomvrie—Noemvrie, când gerul găsește pământul neșezat, lucru ce nu-i

place de fel grăului, ear' bietecele tinere nu pot trece asprele și schimbăcioasele noastre ierni fără a fi tare rărite și slăbite, și le apucă primăverile cele secetoase neînfrățite, neumbrite, bolnave, puțin dezvoltate și culegem mai multe bălării și spice mici cu puține boabe în ele.

Pentru a sfârși voi stărui asupra sfârșiturilor dobândite în câmpiile Țerii, unde *adâposturi* firești sau înadins făcute împotriva crivețului și austrului, care e mai sărăcitor și ca seceta, au scăpat în anii prea răi ca 1899 atâtea holde, ear' în anii obișnuiți au făcut ca roada și bunătatea grăului să fie și pentru cei mai nepăsători așa de bătătoare la ochi.

Deci *plantați-vă șiruri de arbori despre Austru la câmp*, cum de atâtea vreme vedeți, de cum treceți granița, că se face în alte țeri!

În numărul viitor voi spune: cât, când și cum trebuie sămănat grăul și cred că mulți din cetitorii „Gazetei Săteanului“ vor lua în seamă povețele mele, luate nu din cărți și din număratele notițe ce am din vizitarea atâtor culturi din alte țeri, ci din tot ce am putut învăța prin încercări urmate în cei 17 ani de când fac însumi plugărie.

## V I I E R I T

### Indreptar

pentru manipularea în chip rațional a mustului și a vinului.

Instrucțiuni date de ministerul reg. u. de agricultură.

(Urmare).

### Culesul, storsul.

Cel mai obișnuit fel de cules și stors la noi e acela, că oamenii s'apucă des-de-diminează de culesul strugurilor tăindu-i cu un cuțit bine ori rău ascuțit; strugurii adunați în botă îi varsă în un ciubăr mare, în care îi zdrobesc cu bățul (furca) de zdrobit, apoi doi inși duc ciubărul în casa de presat (stors), unde punându-i în saci, storc mustul din ei, ear' hoaspele rămase în sac, le tescuesc în teasc.

Culegătorii culeg la un loc strugurii cei copti frumos cu cei putrezi, cu cei înfloriți și cu cei necopti, toți peste olaltă! Mai puțin înșe ca de ori-care, ajung în ciubăr struguri bine copti, sau boabe date spre sbărcit, căci pe acestea mai pe toate le mănăcă culegătorii, și în aceasta e a se căuta

pricina de căpetenie a faptului, că mustul micilor proprietari și vinul pregătit din el, nu e așa bun, nu e așa de aromatic, ca al acelor proprietari cari nu îngăduie măncarea și pișcarea strugurilor în vremea culesului.

Aci mai pomenesc și de răul obiceiului, că culegătorii în vremea culesului mănăcă pâne (pită). Sfărmiturile de pită ușor cad între struguri, ajung în must, și sunt apoi una dintre pricinile de căpetenie pentru cari vinul a pornit a se strica, a se acri! Fiecare om pățit știe, că de aluatul acru cu care dospim pânea, se acrește și pânea, și fiindcă în fiecare pâne se află părți de acestea de aluat acru, care prefac zăharul în materie acră, e ușor de înțeles, că un mic miez de pâne căzut între struguri și de aci în must, poate trage după sine acrirea vinului. *Trebuie dar' aspru oprit ca culegătorii și storsătorii să umble mănăcând pâne în vremea lucrului la viie.*

Nu pot lăsa neatinsă nici acea bucurie a micilor proprietari, că culeg cu plăcere strugurii plini de rouă, ba nici pentru un pic de ploaie nu întrerup culesul, căci își zic: abia vom avea mai mult vin! Asta-i drept, dar' de vom duce noi la bute cu fiecare strugure atâția stropi de apă câte boabe are, ne vom lungi din greu mustul, și în loc să dobândim un must de 18 grade zăhar, vom dobândi unul abia de 12 până în 14 grade, ba ni-s'e strică bine și celelalte părți prețioase din struguri. Să nu nădăjduim dară un vin nici bun, nici tare, nici fiitor, nici aromatic, dintr'un must de acesta lungit cu apă și rouă.

Ba să întemplă și aceea, — ași putea înșira casuri — că proprietarul de viie cam strimtorat de anul slab, își înmulțește cu apă roada. Într'un hectolitr de must, bagă una până la 2 vedre de apă. Asta apoi e înșelare înainte gândită, pentru care pe producător, dacă-l prind, îl ajunge o pedeapsă tare aspră, căci vinul înmulțit cu apă se poate cunoaște și dovedi în institutul de cercetare chimică a vinurilor, și după articolul din lege 23 din 1893, *pe un atare înmulțitor al vinului, îl pedepsesc dela 25 fl. până la 300 fl. și și cu închisoare până la 2 luni.*

Înmulțirea mustului cu apă este, cum vedem, aspru oprită, căci cel-ce face acest lucru, nu-și strică numai sie

însuși ieșind în lume cu un vin rău, dar' de-l pune în vânzare strică și bunul nume al întregii comune, în ce se ține de vin, și cumpărătorii dacă descoper lucrul, nu se mai apropie de comuna în care oamenii bagă apă în must.

### Un fel mai bun de cules.

Să începem culesul pe timp uscat. Lângă culegători se punem supravegheatori și destui oameni cu botele (putinele) în spate. Culegătorii apucând cu mâna stângă strugurul, se-l taie de pe viță cu un cuțit bine ascuțit sau și mai bine cu foarfeca, căci așa viță nu se scutură și nu cade poate nici o boabă pe pământ. Strugurii tăiați îi adunăm în vasul de cules pe care-l are fiecare la sine, de aci îi turnăm în botă, omul cu bota îi duce în casa de stors, uitându-se el cu o cale, că oare n'au mai rămas struguri neculeși pe vițe și că boabele căzute pe jos adunatu-le-au lucrătorii? Oamenii cu botele sunt datori a-și vărsa strugurii din bote de-adreptul în coșul zdrobitoriu de struguri și a-i măcina acolo bine. Atare zdrobitoriu este făcut anume: are un coș ca coșul morii și din el se scurg într-o măcinătoare ce-i zdrobește și care se pune în mișcare prin o roată întoarsă cu mâna. Din ea nu ese nemăcinată nici o boabă de strugure și totuși sămânțele din boabe nu se sfarmă. E mai cuminte ca această măcinătoare de struguri, să fie așezată lângă teasc sau de-asupra unei buți din fața teascului, așa, ca mustul trecut prin strugurii zdrobiți căzuți în bute, se-l slobozim prin un cep în un vas curat, anume scufundat în pământ sub vrana buții.

E și de prisos să mai spun, că pentru a avea vin roșu, trebuie să culegem strugurii negri-vineți deosebiți de cei albi, și să umblăm cu ei precum vom arăta mai jos.

Adesea se întâmplă, că în urma timpului nepriincios, ploios, o parte a strugurilor rămâne necoțiți, alții sunt putrezi și înfloriți. În astfel de împrejurări alegerea strugurilor răi de printre cei întregi, e un lucru de nespun folos.

(Va urma).

## HIGIENA

### „Nu scuipați pe jos“ sau: lupta împotriva ofitei.

— Povețe pentru popor. —  
(Urmare și fine).

Atât iarna, cât și vara, bolnavul (din sanatoriile de cari am vorbit), pe trece aproape toată vremea în aer curat; cei mai în putere prin grădină și pădure, cei mai slabi pe prispele largi ale sanatorului, ce sunt deschise spre

Miază-zi, dar' sunt totodată apărute împotriva soarelui, ploaiei și vântului.

Aceste prispe încăpătoare, cu privilegii încântătoare, sunt locurile de întâlnire ale celor mai greu bolnavi dintre atacați. Aci se adună, vorbesc, glumesc, cetesc, ascultă, stau la taifas, sau stau întinși a lene pe scaune lungurețe, purtând grija ca să fie bine acoperiți cu învelitori de lână, când vremea e rece.

Toată lumea din sanator se culcă seara la 10, ear' în odăile de culcare ferestrele se lasă deschise și ziua și noaptea. Ferestrele se închid numai în timp de vânt, viscol și furtună.

Pentru înveselirea bolnavilor se dau în sanator felurite și potrivite sărbări și petreceri; pe lângă aceasta bolnavii săraci cari au început a se însdrăveni, sunt ținuți a învăța chiar în sanator câte un meșteșug mai ușor, cu care mai târziu ei se-și poată câștiga mai lesnicios și fără oboseală multă, pânea de toate zilele.

Prin astfel de mijloace firești se vindecă de-a binele cam 10 la sută dintre atacații intrați în sanator, mai ales dintre cei de curând atacați, ear' vre-o 65 la sută dintre toți atacații, după o ședere de 3—4 luni în sanator, ies cu sănătatea așa de mult îmbunătățită, încât mai pot trăi și munci alți 3—4 ani.

Să nădărdum că și în țara noastră se vor găsi cetățeni bogați și marinișoși, cari împreună cu societățile de binefacere și cu ajutorul ocăruiirii, vor înființa mai curând sau mai târziu, mai multe asemenea case de sănătate sau »sanatorie« pentru atacați, mai ales pentru cei săraci.

Dar' până atunci ce este de făcut? Știm cu toții că »paza bună înlătură primejdia« și într'adevăr, paza de ofică aduce și va aduce mult mai mare folos omeniirii, decât cea mai bună căutare și îngrijire a celor deja atacați.

Eată pentru-ce este bine ca toată lumea să știe, că ofica n'are până acum nici un leac hotărât, că dimpotrivă, aerul curat, hrana îndestulitoare și bună, cum și repaosul trupesc și sufletesc, au mult mai mare putere lecuitoare asupra ofitei, decât toate doctoriile din lume.

Nu sunt mulți ani de când ocăruierea noastră a început să supravegheze mai de aproape fabricile, locuințele și hrana muncitorilor; dar' nu este destul ca să așteptăm totul dela ocăruiere.

Dimpotrivă; bogatul și săracul, orășanul și săteanul, cărturarul și cel fără carte, cu toții împreună trebuie să înțelegem că a sosit vremea să ne dăm cu toții mâna pentru a lucra împotriva dușmanului obștesc, și să nisuiim fiecare după puterea noastră; prin sfaturi și prin pilde, ca să înlăturăm toate ne-

junsurile ce înlesnesc dobândirea ofitei, anume ca:

1. Locuința noastră să fie sănătoasă, uscată, curată, luminoasă și bine sorită, ear' hrana îndestulitoare și împuțernicitoare;

2. Copilul din părinți ofiticoși să nu fie alăptat de mama sa, ci de o doică sănătoasă, ear' când va fi nevoe de hrănire prin lapte de vacă, acest lapte să fie luat dela o vacă sănătoasă și totdeauna bine fert înainte de-a fi beut;

3. Copii slăbănogi și înclinați spre atac, să fie totdeauna bine hrăniți, să fie feriți de prea multă trudă cu cartea și cu școala, să fie treptat întăriți prin frecături ușoare cu cărpe înmuiate în apă rece, să fie lăsați cât de multă vreme a se juca și a alerga afară în aer curat, ear' la ivirea celor mai mici tuse să fie căutați cu mult mai mare îngrijire de cât copiii sdraveni;

4. Tinerii slăbănogi și înclinați spre ofică să fie oprți de-a se căsători înainte de însdrăvenirea lor;

5. Să ne ferim de-a fi în prea apropiată atingere cu cel îmbolnăvit de ofică, de a-l săruta, de a-l îmbrățișa, de-a dormi în aceeași odaie cu el, de-a ne folosi de tacâmul seu, de ru-făria și de îmbrăcăminte sa;

6. Să înlesnim după putință, pe cel-ce s'a atacat, ca să poată trăi în chipul arătat mai sus pentru cei-ce trăesc în sanatorie;

7. Să cerem sfatul doctorului asupra fiecărui om bănuir că ar fi atins de ofică;

8. În sfârșit, să nu mai scuipăm pe jos și să căutăm a desbăra toată lumea de acest vătămător obicei, fie prin povețe, fie prin dojenirea celui-ce nu ține socoteala de această povăț.

De dorit ar fi ca în odaia fiecărei case să fie scuiători, ca fiecare om să aibe totdeauna la sine vre-o batistă și ca toți să scuipe numai în scuiători sau în batiste. Dar' pentru-că de-ocamdată nu toată lumea poate avea la îndemână scuiători și batiste, ar trebui ca aceste lucruri să nu lipsească macar din locuința celui bănuir sau celui atins de ofică, și ca acesta să fie ținut de familie a scuipa numai în scuiătoare cu capac, în batiste sau în cărpe anumite.

Ori-ce vas de porțelan, de faianță, de tinichea, la nevoe un pahar, în care s'a turnat o apă desmolipsitoare (spre pildă o parte de acid fenic nestins sau de creolină amestecată cu zece părți apă), poate fi întrebuințat ca scuiătoare, care în fiecare zi se va curăți și spăla cu aceeași apă desmolipsitoare; ear' batistele și cărpele murdărite de atacați se vor ferbe bine în leșie înainte de-a fi din nou întrebuințate.

Știm dinainte că prea puțini săteni, poate numai cei mai deștepți vor

asculta de povețele noastre. Cu toate acestea statul sănătății obștești din județul Ilfov a hotărât să ceară cu stăruință ca să se înființeze negreșit la toate deregătorile județului, plășilor și comunelor, de-asemena în spitale, asile, închisori, căsărmi, școli, fabrici, hanuri, cărcime și brutării, numărul convenit de scuiători de faianță; apoi ca aceste scuiători, așezate în săli și odăi, să fie zilnic curățite și spălate, turnându-se într'insele apa desmolipsitoare pomenită mai sus, și în sfârșit ca în sălile și odăile tuturor acestor așezăminte să se lipească pe pereți porunca: „Nu scuițați pe jos!”, pentru-că îndeplinirea acestei noue porunci este cea mai bună pază împotriva molipsirii noastre de oțică.

Tot omul cuminte și doritor de-a se feri pe sine, de a feri pe ai sei și pe alții de molipsire prin sēmēnța oțiceii, va stărui neîncetat ca să fie adus la îndeplinire neprețuitul sfat: *nu scuițați pe jos!*

Dr. O. BLASIANU.

## MESERII

Eată articolul din Trib. Poporului:

### Să îmbrățișem meseriile!

În ședința din urmă a comitetului Asociațiunii-Naționale-Aradane a trebuit se constatăm un lucru foarte ciudat: pentru 8 stipendii (ajutoare), câte da direcțiunea, nu s'au înfățișat decât 2, zi: doi concurenți. Stipendiile se împărțesc adecă tinerilor români, cari ar avea plăcere să îmbrățișeze meseriile. Mai zilele trecute pentru stipendiile ce îm-

## FOIȚĂ

### Frumoasa.

Anicuța îi intrase în cap că-i frumoasă. Vorba de frumoasă o auzise întâiași-dată dela un boier:

— Dar' frumoasă fată ai, lele Ioana!

— De frumoasă ca frumoasă, cucoane; numai mîntea de 'i-ar fi frumoasă!

Lelea Ioana se îngrijește de mîntea, dar' fata în gîndul ei zice: las' să fiu frumoasă că mîntea mi-o potrivește eu.

Și Anicuța își potrivește mîntea, și-o potrivește cum nu se poate mai bine. Deocamdată începe a se căuta în oglindă. Se uită în oglindă să vadă cum o fi ea de frumoasă. Să mai uită să se vadă, căci nu ține mîntea cum s'a văzut. Se uită să vadă dacă e tot așa, se uită mereu: dă pe unde dă și la urmă dă tot la oglindă.

Anicuța cu mîntea ei o fi frumoasă ori n'o fi, dar' s'a ales o leneșă de-i dubluște urma, nici capul nu și-l piaptănă și nu și-l curăța cum trebuie.

Lelei Ioanei nu-i place moda asta, dar' ce să facă? Strigă ea cât strigă toată ziua: Anicuța incoace, Anicuța incolto; dar' Ani-

părtește comitetul Fondațiunii Elena Ghiba-Birta s'au presintat 40 concurenți, deși nu sunt de dat decât 4 stipendii. E vorba însă, că stipendiile acestea din urmă, de câte 400 coroane unul, se dau elevilor cari vor să învețe carte, pentru a să face „domni”, vezi Doamne.

Strănepoți de împărați, cum ne socotim, noi Români am voi adecă să ne facem „domni” cu toții! Ori care țeran chiar, dacă are vre-un baiat ceva mai deștept, haid' cu el la școală înaltă, să-l facă „domn”. Până să învețe însă copilul carte, tata lui s'ărăcește chiar înainte de a termina fiul său școala, și astfel nația se alege cu un țeran fruntaș scăpat, și cu un domnișor neisprăvit, care, pentru a rămănea ori ca să ajungă „domn”, e în stare să se facă și Ungur, ori că își tânjește vieața prin câte-o ca celarie de avocat sau pe la vre-o judecătorie.

Cât despre cărturarii noștri — avocați, preoți și învățători — nu este unul, care să-i fi dat băieții la meserii, și rar se găsește câte unul, care să-i fi dat la negustorie! Fie aceasta chiar și cât de rău ar învăța copiii. Așa, că între cei cari recurg pentru diferite stipendii, găsești foarte mulți slabi de tot.

Cine nu o să recunoască primejdia mare? În loc să ne creștem adecă *negustori și meseriași, cari să scoată de prin satele române lipitorile străine și cari prin câștigul lor să îmbogățească însași vieața românească*, o să avem cărturari slabi, încât pentru-ca ei s'o poată duce, cât de cât, trebuie să se umilească înaintea stăpînirii și adesea chiar să se instrăineze de neam. Ba se întemplă și aceea, că pentru a putea trăi, asemeni cărturari iau de pe spinarea clienților lor șapte pei, încât țeranul român se instrăinează de advo-

cuța, dacă i-a intrat gîrgăuni în cap, se sucește, se 'nvrtește cât ții zulița de mare, și de giaba, sporul e numai la mama.

Și mamei îi pare rău că crește fata așa, că ce nu face mama pentru fata, dar' fata începuse a se face fată mare, fată de măritat și lumea în pilda ei începuse a cânta:

Nu știu țese  
Nu știu coasă,  
Am nădejde  
Că-s frumoasă.

Era frumoasă Anicuța, și lelea Ioana o vedea și de aceea toată ziua nu mai strînge picioarele: alegra mai dihai de cât caii cei de postă; ici dăpănătoare, dincolo rîschitoare, dincolo ițe, dincolo tort, dincolo fuse, unde te întorceai numai stative și pânză vedeai.

Lucra lelea Ioana să facă zestre fetii că mîne-poimîne era de măritat și nici nu știi de unde i-se arată partea ei dela Dumnezeu. Ba într'o zi s'a dus lelea Ioana cu omul ei la tîrg și i-a cumpărat și ladă fetei. Ce mai ladă! Ladă verde cu flori de trandafir și cu balamale negre de fer, ladă gospodărească, să zică nuntașii: bravo.

Dar' într'o dimineață lelea Ioana se scoală bolnavă: i-s'a tăiat o mână și un picior și nu mai poate lucra, de abia dacă poate să se miște.

catul ori doctorul român și să ducă adesea mai bucuros la străin.

Ce ne trebuie nouă, Românilor din Țeara-Ungurească și Ardeal? Ne trebuie întâiu de toate preoți și învățători luminați, și apoi *negustori și meseriași, cari să întemeieze orașe românești!* Câți mecenati și filantropi români au fost însă până acum, nici unul nu s'a găsit să lase fundație pentru a se crește preoți, învățători, negustori și meseriași. Ci ce vedem? „Iuriști” cu grămada, încât peste câțiva ani fiecare sat își va avea „fiscal”, ori că se vor îngrămădi la orașe atîția, că nu vor mai putea trăi unul de altul. Temerea aceasta mi-a arătat-o nu unul, dar' mulți avocați, bărbați luminați și cu dragoste pentru neam.

Și cine este chemat a lecuî rēul? În locul întâiu foile române, făcînd cea mai întinsă și mai caldă propagandă pentru îmbrățișarea meseriilor! În locul al doilea societățile și băncile noastre, ajutînd mai înainte de toate nu creșterea unui proletariat intelectual, domni cari n'au slujbe, ci *să ajute pe ucenicii de pe la meserii*, calfele și chiar pe măiestri gata, cari își deschid ateliere.

Ear' Asociațiunea noastră aradană a dat pildă. În ședința sa din urmă a votat stipendii (ajutoare) pentru doi elevi români, cari s'au înscris la școala de meserii din Arad. A dat două ajutoare pentru calte cari să meargă în străinătate pentru a se face mai deservirși în meseriile lor. A dat un stipendiu pentru școala comercială (aradană) și dacă ar fi avut cui, era să mai dea 8 stipendii pentru tineri, cari ar îmbrățișa vre-o meserie oare-care.

Facă și celelalte societăți astfel, și în curînd starea tristă de acum se va schimba în bine.

Și stă lelea Ioana în pat și li plînge inima după treabă, că tata de grija oglinzii nu se poate desbrăca, și trebile nu le poate întimpina pe toate și pânzele șed neșesute și lada cea nouă rămănea goală.

\*

Se face o nuntă în sat.

Anicuța e cea dintăiu la nuntă. Dacă n'o fi ea, cine să joace înainte? cine să țină tocul jocului? pe cine să schimbe flacăii din mână în mână? Și erau și flacăii străini, căci fata se mărită în alt sat.

Vine nunta. Vin nuntașii din satul vecin împreună cu mirele ca să ia mireasa, vin mulțime de flăcăi, s'a uniplut ograda.

Doi flăcăi călări vin înainte și pun conăcăria.

Anicuța e drușcă, ea aruncă după dinși o doniță de apă și-i udă bine.

Lumea ride, lăutarii cîntă, și Anicuța e veselă de isbîndă.

Se trage carul dinaintea ușii, să încarce zestrea.

Flăcăii scot din casă o ladă mare, verde cu flori de trandafir și cu balamale de fer.

Anicuța se uită la dînsa, pare că ar fi lada ei.

Flăcăii cari duc lada, fac haz:

Și mai presus de toate se înțelege părinții, că de cât se amărăști viața copilului ținându-l aproape cu sila în școală, pentru care n'are nici o plăcere, mai bine se faci din el un negustor cinstit ori meseriaș harnic. Vom avea atunci o clasă mijlocie care produce Români de sine stătători, ear' nu „domni“, cari se pismuesc unii pe alții din pricina greutăților vieții, greutăți, cari de sigur ar scădea în măsură ce se sporesc meseriașii români.

Russu Șirianu.

## Scrisoare economică.

Hațeg, 21 Sept. n. 1900.

Onorate Dle Redactor!

După-cum este știut, ministrul a lăsat a se premia ici și colea economii de vite, pentru care scop a dispus și aranjarea de expozițiuni de vite.

Astfel la târgul de țară dela Sântă-Măria lângă Hațeg, s'a aranjat Luni 4/17 Septembrie a. c. o expozițiune de vite: vaci, juninci, vițele, tauri și berbeci, sub auspiciile comitatului prin comisiunea pentru prăsirea vitelor.

Juriul expoziției s'a compus din mai mulți bărbați: Grof. Kun, Grof. Teleki, veterinarul din Sibiu, din Hațeg și alți 2 membri sub presiul pretorului Iuliu Tornya din Hațeg.

Aci s'a dat ocaziune poporului a vedea soiuri frumoase de vite și a se încredința că dacă se interesează de cultivarea vitelor rasa nobilă poate să aibă venite foarte frumoase și cu ele fală în public.

— Măi dar' grea e, mă!... încet, că nu mai pot!

— Incet, mă, că-mi tae degetele.

— Ce-o fi, mă, înlăuntru?

— O fi pus pietril

— Aș! E pânză, mă! Prosoape, mă, fețe de masă, mă! Muncă de față gospodină, mă, zice unul, și odată ridică lada în sus și încep să o joace cum ai juca o perină de puf, și încep să bată într'insa ca într'o tobă.

Flăcăii bat în ladă și lada răsună a pus-tiu și lumea ride.

Lumea ride, dar' mireasa plânge.

Mireasa plânge și lăutarii cântă:

Plângi copilă și suspină.  
Că intri 'n casă străină.

Lăutarii cântă, nunta merge, dar' Anicuții i-se tae gustul de joc. Anicuții i-se pare că lada cea goală e lada ei și lumea ride de dînsa și lăutarii îi cântă ei, si ei i-se ridică un nod în gât, și plânsul o podidește.

Ar fi fugit atuncea, în clipa aceea dela nuntă, dar' n'avea cum, n'avea pe unde.

N'a putut să fugă, a stat până la urmă, dar' când a ajuns acasă, întâi și întâi a stricat oglinda, apoi s'a apucat de descălcit tortul și mosoarele și sculele și toate.

Și a pus Anicuța pânză după pânză și

Știm cu toții că o vacă fruntea, din soiu alb, abia face 30—40 fl. și oamenii nostri (Muntenii mai ales) țin câte 10 și mai multe de acestea, cari dau cel mult una câte o cupă de lapte pe zi și un vițel slab pe an. Acum au putut vedea oamenii nostri că 5—6 vaci soiu slab nu fac atâta cât o vacă soiu nobil, dela care poți căpeta lapte bun 5—8 cupe la zi, și un vițel care la jumătate de an e vrednic 50—70 fl.

Folosul e și mai mare în aceea că are a se îngriji numai pentru o vacă, care cu drag se uită la ea, căci e blândă și nu sêlbatică.

Pentru aceea cu toată căldura recomandăm de nou poporului nostru prăsirea rasei nobile despre care s'a vorbit mult în coloanele acestei foi.

La expoziția de vite din Sântă-Măria au fost premiați:

I. pentru vaci: George Nendoriu cu premiul I de 35 coroane; Eugenia Sanzian Pop prem. II cu 20 coroane; Ioan Bătizan premiul III cu 15 coroane; Alexandru Zan, Elekes Kalman, Csora Zeric cu câte 10 coroane;

Diplome au căpătat: Györffy Gyula, Piets Lajos, Teofil Tustean și Dionisie Ungur, Anastasie Stan, Petru Doboiu și Zarie Doboii.

II Pentru vițele (juninci) s'au premiat cu premile ca mai sus: G. Nendori, I. Maguri, șef de gară, Ion Muntean, compt., Eugenia Sanzian, învățătoare, Lucreția Mazere, privatieră, Laurențiu Vásárhelyi, preot ref. Moise Roman, preot gr.-cat. și Petru Anghel.

III Pentru tauri comunali s'au

a țesut de a bușit lada de valuri de pânză de bumbac și de fuior și de burangic.

Și peste doi ani s'a măritat Anicuța, și când i-au scos flăcăii lada, în adevăr că se indoiu de greutate, ear' ei îi ridea inima de bucurie și își zicea în gând:

— Doamne, dar' dacă nu vedeam altă ladă goală, ce făceam eu acum cu mintea cea de atuncea?

Bine a zis biata mamă:

Frumoasă ca frumoasă,  
Mintea sê-ți fie frumoasă.

TH. D. SPERANȚA.

## BUNICA.

Cu părul alb, cu ochii mici

Și calzi de duioșie,

Avea par'c'o vîd aici,

Icoana palidei bunici

Din frageda-mi pruncie.

Torcea, torcea, fus după fus,

Din zori și până 'n seară;

Cu furca 'n brâu, cu gândul sus,

Era frumoasă de nespus

În portu-i dela țeară...

premiat: din Fărcădin 10 coroane lui George Opruț, din Hăgățel 8 coroane, adus prin Pasc Bacila, din Cârnești 8 coroane, adus prin Moise Hică și din Riu-alb 6 coroane, adus prin Fr. Muzsznyai, ear' tauri pentru privați George Nemeșesc cu 20 coroane, Ignat Batucă din Rus 10 coroane, ear' diplomă a căpătat-o Iuliu Györffy.

Pentru berbeci a fost premiat Arsenie Drăgănesc din Federi cu 15 coroane.

## ȘTIRI DE TOT FELUL

I. P. S. Sa Metropolitul I. Mețian va sosi azi Sâmbătă, 29 Septembrie n., cu trenul de 2 oare și 10 min. după amiază la Brașov; ear' mâne I. P. S. Sa va pontifica serviciul divin în biserica Sf. Nicolae (Schein) și va sêvrși stropirea cu apă și binecuvântarea acestei biserici, care a fost renovată pe dinlăuntru.

Pentru Convictul din Brad. Azi în 16/29 Septembrie sê dă în Brad o reprezentațiune teatrală împreună cu dans, fiind destinată o parte a venitului curat pentru fondul „Convictului“ dela gimnasiul român gr.-or. din Brad.

Programul: „O scrisoare pierdută“, de I. L. Caragiale jucată prin d-ni Petru Circo, Dr. Pavel Opreșă, Ioan Șipoș, d-na Letiția Dămian, d-nii Mihail Stoia, Pavel Lazar, Dr. Ioan Radu, Ioan Simulescu, Solomon Rusu, Ioan Bârna și George Copos.

Căuta la noi așa de blând,

Senină și tăcută;

Dar' suspina din când în când

La amintirea vre-unui gând

Din viața ei trecută.

P'atunci eram de-o schioap' abia:

Cu dor 'mi-aduc aminte

Sfiala ce mă cuprindea

Când lin m'apropiam de ea

Ca 'n preajma unei sfinte...

ST. O. IOSIF.

Cel mai uriaș animal de mare până acuma e un fel de șopărlă de mare dintre Mosasauri, aflată în America și cărei geologii i-au zis Tylosaurus dispelor. Trăia multe milioane de ani înainte de arătarea celor mai vechi oameni pe pământ. Sămăna a șerpe, macar că are patru labe ca ori-ce șopărlă și încă labe pentru înotat, dar' pe țiparul celor cu cinci degete. Capul față cu trupul nu e destul de mare, deși luat a parte e monstruos. Gâtul are 7 vertebre, apoi sunt 10 vertebre cu coaste adevărate cari se articulează cu sternul (osul pieptului), vin apoi 12 vertebre cu coaste false, o vertebra sacrală și 72 de vertebre codale, dar' dintre acestea lipsesc 8. Lungimea totală a animalului era de 300 de picioare engleze, adică de 100 de metri. Se poate vedea în muzeul de științe naturale din Washington.

La topitoarele de fer din Galan s'a întâmplat în 20 Septembrie n. o groaznică explozie (spargere) a cuptorului celui mare. Explosia a omorât pe loc 2 oameni din apropierea cuptorului și-a rănit greu pe 15.

**Dr. Vasile Boneu**, profesor la gimnasiul nostru din Brad, aduce frumoase mulțumiri tinerilor clerici fosti colegi ai reșoșilor Iuliu Neamț și Eug. Sêrbu, pentru trimiterea alor 21 Cor. 50 bani pe sama Mesei studenților din Brad, în loc de cunună pe mormintele pomeniților reșoși. Constatând primirea sumei, dr. profesor Boneu încheie mulțumita sa cu următoarele cuvinte:

Această sumă e obolul dat din punga mică a celor cu suflet bun și mare pentru elevii cei buni, dar' sêraci materialiceste dela gimnasiul nostru din Brad, din incidentul trecerii la cele eterne a fericților în Domnul: I. Neamț și Eug. Sêrb, cărora fie-le țêrina ușoară și memoria binecuvântată! Eară domnii sus numiți, cari astfel știu sê-și încumuneza colegii trecuți la altă lume fără dureri, binevoească în numele elevilor dela gimnasiul nostru, a primii cea mai ferbinte mulțumită, dorind, ca fapta nobilă a d-lor în atari casuri de durere sê fie urmată și de alți cu suflet marinimos.

**În Odorheiu-sêcuiesco** se plănuește întemeierea unei fabrici de hârtie. Dorința aceasta s'a exprimat la o adunare din Odorheiu, convocată pentru ridicarea industriei sêcuiești.

**Dela postă.** Sê face cunoscut, că marcele postale vechi în valută austriacă (floreți-cruce) mai sunt primite la postă pe scrisori până la 30 Septembrie a. c. De aci încolo însă, scrisori cu atari marce pe ele, nu sê mai socotesc plătite, dar' cine ar mai avea și după asta atari marce vechi, le poate schimba cu de cele noue până la Ian. viitor. De aci încolo nu sê mai primesc de loc.

**La Anina** s'au găsit noue pături de cărbuni. De un timp încoace cărbunii începeau la Anina a se găta. S'au făcut cercetări lungi și în urmă s'au aflat noue și bogate pături, în o adâncime de 400 m.

**Importul de făină al Turciei.** În timpul din urmă *România* acoperea o mare parte a consumației de făină în Turcia, în special în Constantinopol, unde consumul făinei se evaluează la 1,200.000 saci de câte 85 kilograme, așadar' aproximativ 100 milioane kilograme.

În anii trecuți, România acoperea până la 60 la sută din această cantitate importată, pe când restul se importa din Odesa și Marsilia. Ungaria turnisa până acum cinci ani 9000 saci anual la Constantinopol, dar' dela 1896 încoace, importul de făină din Ungaria a încetat cu desêvîrsire.

În anul trecut acest import de făină la Constantinopol se țifra după-cum urmează, în saci de câte 75 kilograme:

Marsilia 161.400; România 155.700; Rusia 99.080; America 86.800; Bulgaria 50.000; Samsun 12.850; Belgia 3.600 și Olanda 1.200 saci.

**Teșetoria națională** vrea sê fie mai cu dinadinsul încurajată și în România. La ministrul român al comerțului, industriei și domeniilor sê fac pregătiri de a se construi un stabiliment de țesături naționale sub îngrijirea aceluși minister.

**Triumful petrolului.** „L'Economiste International” scrie: »Ultimul cuvânt al progresului în orașul-lumină va fi ca mâne *luminatul cu petrolul*. După gaz și electricitate, azi la Paris se încearcă niște lampe puternice cu petrolul. Ele au fost instalate de curând în lungul Tuileriilor și au de scop a lumina „ca zina” grădina Tuileries și cheiul Senei până la țêrmul stâng.

Fiecare din aceste lămpi cu petrol vor înlocui în curând pe toate piețele mari din Paris gazul și electricitatea; dela ele se așteaptă în fine iluminatul pădurei de Boulogne.

Adecă pe când la noi sê ia ca lucru mare electricitatea și sê rup după ea orașele, istoții Francezi vor ridica ear' de-asupra petrolului României cu bogatele ei izvoare de petrolul, îi suride bun viitor economic.

**Noul vicepreședinte al Asociațiunii.** „Revista Ilustrată” a preotului gr. cat. Baci delă Șoimuș publică în numărul seu mai nou un Concurs al Asociațiunii. Concursul e subscris de secretarul II. *Dr. I. Ben* și de vicepreședintele *Dr. I. Luceanu*. De când și-o fi ales „redactorul” I. Baci vicepreședinte propriu la Asociațiune?

Domnii abonați cari nu și-au renoit abonamentul pe jumătatea a doua a anului, cum și cei cari ne datorêsc dela începutul anului, — sunt stărultor rugați sê binevoiască a ne trimite de grab abonamentul.

### Prețul bucatelor.

#### Piața din Orăștie.

— la 22 Septembrie n. 1900 —

Grâu curat m. cu . . . . .	fl. 7—
Grâu mestecat m. m. cu . . . . .	fl. 6:50
Sêcară m. m. cu . . . . .	fl. 5:50
Orz m. m. cu . . . . .	fl. 5—
Ovês m. m. cu . . . . .	fl. 5:50
Cucuruz m. m. cu . . . . .	fl. 6:50
Fên m. m. cu . . . . .	fl. 2:80
Paie » » cu . . . . .	fl. 1:80
Lemne de foc 1 cub. mtr. cu . . . . .	fl. 2:10
Carne de vită 1 kilgr. cu . . . . .	fl. —40

#### Piața din Deva.

— la 22 Septembrie st. n. 1900. —

Grâu frumos, fer. de 30 lit. . . . .	fl. 1:55—60
Sêcară ferdela cu . . . . .	fl. —
Orz, ferdela cu . . . . .	fl. —
Ovês, ferdela de 30 litre cu . . . . .	fl. —70
Cucuruz, ferdela de 30 litre . . . . .	fl. 1.55—60
Fasolea, ferdela » » » . . . . .	fl. —
Cartofi (grumpene) fer. de 30 l. . . . .	fl. —60
Vin nou, litrul cu . . . . .	fl. —
Mere, ferdela de 20 litre . . . . .	fl. —
Nuci, ferdela de 20 litre . . . . .	fl. —
Carne de vită 1 kl. . . . .	fl. —40
» » porc 1 kl. . . . .	fl. —48
Slănină proaspătă 1 kl. cu . . . . .	fl. —60
Slănină svântată 1 kilgrm cu . . . . .	fl. —80
Brânza nouă 1 kl. . . . .	fl. —
» în burduf cu . . . . .	fl. —
Ouê 5 cu . . . . .	fl. —10
Pui de găină pârchea cu . . . . .	fl. —50

### Piața din Hațeg.

— la 24 Sept. 1900 —

Grâu frumos ferd. de 30 l. cu . . . . .	1:50 cr.
Sêcara ferdela cu . . . . .	1— cr.
Orz ferdela cu . . . . .	80—90 cr.
Ovês ferdela cu . . . . .	—70 cr.
Cucuruz ferdela cu . . . . .	1:50 cr.
Fasolea ferdela cu . . . . .	1:20 cr.
Grumpene noue ferdela cu . . . . .	—40 cr.
Vin nou feria cu . . . . .	— cr.
Mere ferdela cu . . . . .	40—50 cr.
Nuci ferdela cu . . . . .	1:60 cr.
Carne de vită 1 klgr. cu . . . . .	—36 cr.
» » porc 1 » cu . . . . .	—44 cr.
Slănină proaspătă 1 kl. cu . . . . .	—48 cr.
» svântată 1 » cu . . . . .	— cr.
Brânză nouă 1 kl. cu . . . . .	—45 cr.
» în burduf cu . . . . .	—50 cr.
Ouê 6 cu . . . . .	—10 cr.
Pui de găină, pârchea cu . . . . .	40 60 cr.

### Piața din Bistrița

— la 18 Septembrie 1900. —

Grâu frumos ferd. de 20 l. cu . . . . .	—90 cr.
Sêcară ferdela cu . . . . .	—74 cr.
Orz ferdele cu . . . . .	—62 cr.
Ovês ferdela cu . . . . .	—32 cr.
Cucuruz ferdela cu . . . . .	—86 cr.
Fasolea ferdela cu . . . . .	—80 cr.
Cartofi (grumpile), ferdela cu . . . . .	—28 cr.
Vin nou feria cu . . . . .	— cr.
Prune ferdela cu . . . . .	—80 cr.
Carne de vită, 1 kilgram cu . . . . .	—36 cr.
» » porc, » » » . . . . .	—40 cr.
Slănină proaspătă 1 kl. cu . . . . .	—66 cr.
» svântată 1 » cu . . . . .	—70 cr.
Brânza nouă 1 klgr. cu . . . . .	— cr.
» burduf cu . . . . .	— cr.
Ouă 4 cu . . . . .	—10 cr.
Pui de găină, pârchea cu . . . . .	—80 cr.

## FELURITE POVEȚE

### Alegerea cailor de prăsilă.

Cea dintâiu grijă la alegerea cailor și a iepelor de prăsilă este de a cerceta despre neamul lor și a ne încredința, că sunt din tată în fiu de bun soi.

Englezii, mai ales, pun mult preț pe sâmența animalului de prăsilă. În Germania, o parte din crescători țin seamă mai mult de însușirile animalului însuși, de cât de ale strămoșilor lui.

În toată lumea apuseană, pătrunsă de învățetură și de pildele ce le are, se pune de o potrivă temelie pe însușirile strămoșilor ca și pe însușirile animalelor de prăsilă înșile.

Sunt într'adevăr fapte care se abat dela regulă și care se numesc atunci excepțiuni. Așa bună-oară s'au vèzut vite de prăsilă, eșite din strămoși fără de nici un preț, și totuși sê aibă însușiri neașteptate; însă din aceste nu este înțelept lucru sê scoatem legi sau chiar reguli.

Căii și iepetele pentru prăsilă se vor alege în totdeauna dintre animalele bune și care au avut buni și vestiți strămoși, căci numai astfel silințele noastre vor fi încununăte de isbândă.

**Ingrijirea iepelor însărcinate.** Iapa însărcinată se pune la o muncă potrivită, care o ferește de a lăpăda. Dacă însă munca este grea, fătul se hrănește rău; iapa slăbește.

Mai ales în cele din urmă luni, vom feri iepete de a alerga la trap sau în galop, pe drumuri pietroase și stricate.

Hrana va fi îndestulătoare și lesne de mistuit și cu atât mai multă cu cât se apropie vremea să fete. O hrană bună și bogată e trebuitoare pentru creșterea fătului și pentru hrănirea mamei; însă va fi dată cu regulă și cu judecată, așa ca să nu prea îngrășe iapa.

Hrana tare, teioasă, lemnoasă, care se mistuește greu, nu se va da iepelor.

Iepele pline se hrănește la pășune; iarba le face bine. Hrana cu iarbă nefiind tocmai îndestulătoare, iepete vor primi în grajd un adaos, și mai ales grăunțe.

Băturile reci fac rău fătului; de aceea se va da iepete să bea apă potrivită de rece. La pășune nu vor fi duse iepete, până-ce nu se va ridica roua sau bruma.

Când adăpăm iapa însărcinată, să avem grijă de a nu o lăsa să se sature dintr'odată; ci din când în când să-i scoatem capul din apă și să o împiedicăm de a bea, vreme ca de o jumătate minută.

Iepele vor fi țeslate regulat, fiindcă curățenia pielei le este trebuitoare liniștei și sănătății lor, ca și fătului.

(A. Agr.)

**Influența cultivării sfeclelor, asupra recoltelor de grâu.** Economistul francez Jules Bénard arată, că în toate țările unde se cultivă în mare sfeclele (nații) producerea grâului la hectar a sporit. În 1893 mijlocia grâului la hectar a fost de 16.4 hectolitri, dar în 10 departamente, tocmai acele în care se cultivă în mare sfecle pentru zahăr sau pentru fabrici de spirt, producerea era de 20 hectol. până la 26.8.

S'a constatat apoi că pe moșiile unde se cultivă sfecle, producția grâului s'a ridicat dela 25 la 30 și 40 hectolitri la hectar! Tot așa e în Germania, Austria și Ungaria. În Rusia, în Belgia, Olanda, Italia, același lucru. Care să fie pricina?

Mai întâiu îngrășămintele bogate ce se dau sfeclelor; apoi multa săpătură care nimicește atâtea burueni vătămătoare. Frunzele de sfecle îngropate ca îngrășământ dau destul azot pentru recolta viitoare de grâu, sămănat după sfecle, ba mai dau chiar acid fosforic și potasă.

Un hectar de sfecle produce 30.000 de kgr. de frunze, cari dau pământului 60—70 de kgr. de azot, 10—20 kgr. de acid fosforic, 15—30 kgr. de potasă, 40—50 kgr. de var.

Arăturile adânci cerute de sfecle au mare înrurire asupra recoltelor următoare de grâu, căci nu numai că sporesc adâncimea

pământului de arat, dar înrurirea umezelilor și-a secetei se simte mai puțin; arăturile adânci fac că rădăcinile grâului pot scoate mai din adânc elementele de care au nevoie pentru hrană. Urmarea bună nu e numai asupra recoltei de grâu, ci a ori-ce fel de plantă pusă după sfecle.

A mai sporit producerea cărnei și-a gainoiului de vite la moșii. Mai mult, a sporit bunăstarea muncitorilor agricoli, punând capăt dorinței lor de a părăsi satele și-a se aduna la orașe.

În România, spune „Gezeta Săteanului“, reușește de minune grâul în locul cuprins de sfecle, dacă se sămăne timpuriu.

## FELURIMI

**Rudete bătrâne.** Când vedeți înainte-vă capetele cu păr alb ale rudelor mai bătrâne, gândiți-vă că poate în curând se vor odihni în mormânt. Cinstiți-i și căutați să-i mângâiați cât aveți fericirea să fie printre voi. Căci multe chinuri are bătrâneța și destul îi pornește vârsta lor înaintată spre întristare, nu-i mai întristați și voi. Chipul de a fi cu ei, purtarea voastră să fie totdeauna așa de curcioasă, încât numai când vă vede să se bucure. Fiecare zimbet ce veți face să treacă pe buzele lor, fiecare mulțumire ce le veți pricinui, vor fi pentru ei plăceri dătătoare de viață.

**Cum își află paserile călătoarele cuibul lor vechiu?** Că paserile vin îndărăt la cuibul lor, s'a dovedit prin experiențe. Așa la 6 Iunie 1893 Storei în Anglia a prins două rândunele de casă și le-a pus la picior câte un inel cu însemnare pe dînsul. La 20 Iunie 1894 s'au înturnat amândouă la cuib. S'a mai luat seama, că berzele când vin earăși la noi zboară și fac roate la înălțime, un timp, apoi se îndreaptă la cuibul lor de anul trecut, se așează în el și își arată bucuria clapanind cu ciocul. Când nu se întoarnă însăși paserile bătrâne la cuib vin și iau cuibul în stăpânire urmașii. În 1736 a observat astronomul Maupertuis un cuib de șoimi călători pe o colină în Finlanda. De atunci și până la 1855 în fiecare an clocea în același cuib o șoimoaică de acestea. O fi fost tot aceea ori niște urmașe ale ei, nu se știe, deoarece ce Maupertuis n'o fi prins și însemnat pe cea dela 1736. Dar având în vedere că dela 1736 până la 1855 sunt 119 ani, e de crezut că era o urmașă, fiica ori nepoata chiar. K. Möbius crede că paserile își află cuibul vechiu ajutându-se de vedere. În adevăr o pasere, sburând la o înălțime de 100 de metri, vede o bucată de pământ rotund cu o rază de 40 de kilometri, ear' dela 200 de metri, cea mai mare înălțime până la care se urcă paserile de obicei, vede de jur-împrejur un cerc cu raza de 54 de kilometri. Icoana pământului cu păduri, dealuri, ape, sate se întipărește foarte viu și exact în creerii lor, și dela înălțime deosebită ușor locul de unde au plecat.

Tot vîzul le călăuzește și în călătoriile lor, căci și atunci li-se desfașoară harta Europei cu cea mai mare precizie și deci se pot orienta.

Comitetul de redacție:

Președinte: **Dr. Ioan Mihu.**

Membrii: **Dr. St. Erdelyi, Ioan Mihatu Danil David și Constantin Batcu.**

Proprietar - editor: **IOAN MIHAIU**

Redactor respons.: **IOAN MOȚA**

## Insertiuni mici

Publicări la acest loc costă numai 1 cr. șirul.

### Miere de stup

foarte frumoasă, bine străcurată, limpede ca cristalul, se află la învățătorul I. Muntean în Cugir (Kudsir) cu 50 cr. kg. (96)

Acest articol n'ar trebui să lipsească din nici o casă românească, fiind mai bună și mai ieftină ca zahărul, și se poate folosi ca leac la multe boale. Cafeaua și tea e mai bună cu miere decât cu zahăr.

pede și prompt chip, în Orăștie prin agențura d'ui Ioan Moța, paroch. În 3, mult 4 zile, contractul de asigurare e la mâna asiguratului.

### Te-ai dus!

Te-ai dus, te-ai dus și ne-ai lăsat, și nici macar ne-ai întrebat, de-ți e iertat sau nu-ți iertat? Greu inima ne-ai sângerat, plecând așa ne-așteptat.

Te-ai dus, te-ai dus și ne-ai lăsat, ah ce păcat, ah ce păcat! ...?

### Un Invetăcel

de măcelar se primește numai decât în măcelăria subscrișului.

Să fie în vîrstă dela 15—17 ani, sănătos și voinic. (24)

Condițiile se stabilesc prin bunăînțelegeră.

Nicolae Opincariu  
măcelar, Orăștie.

### Asigurări

în contra focului, cum și asupra vieții, se mijlocesc în cel mai re-

### Ferărie - Rotărie

În lucrătorea subscrișilor se pregătesc în cel mai scurt timp și în modul cel mai bun, ori-ce lucruri de ferărie și rotărie. (96)

Facem apel la publicul nostru din loc și jur, să ne cerceteze și onoreze cu multe comande, asigurându-l că vor fi mulțumiți toți cu lucrul nostru.

— În drumul țării. —  
Ilie Lădaru, ferar și Nic. Filimon, rotar.

## „Transsylvania“

fabrica de conserve din Deva, face cunoscut, că cumpără, pentru a pregăti din ele felurite fabricate: afine (afune), mure, coarne, porumbele, curechiu (varză)

și tot felul de poame și legume!

A se adresa la

(101)

„Transsylvania“,

fabrică de conserve în Deva.



## OCASIUNE RARĂ!

— Hotel și prăvălie în Romos! —

În comuna mare Romos, subscrisul din cauză de strămutare din comună, am de exarândat în mijlocul comunei, în locul cel mai frumos și ales »Hotelul și prăvălia« mea pe 3 sau mai mulți ani.

Venitele ce aduce Hotelul și boltă pe primele și singurele în comună, sunt foarte însemnate.

Pentru orientare amintesc că: Comuna Romos are 500 case, depărtare de 1 oră dela Orăștie, ear' Hotelul și prăvălia este în mijlocul comunei, în locul cel mai frumos și potrivit lângă cancelaria comunală. Fiind Romosul între comuna Cugir și Orăștie, acest Hotel și boltă e cercetat de călătorii care vin de la Cugir la Orăștie și îndărăt.

Ca arangiamet: 1. Boltă e întocmită și arangiată foarte bine, ear' marfa se va da arândatorului în preț redus. 2. Hotelul are trei încăperi: pentru oaspeți din comună, pentru inteligență și pentru încuarterare, eventual pentru locuința hotelierului. Are cămară, magazin foarte spațios, pivniță, culină cu toate cele necesare. Este sură nouă frumoasă cu pavilion și cu glărie. Șopruri, ghețar etc. Grădina mare cu pomi.

Cei-ce reflectează la aceasta, să se adreseze respective prezente la subscrisul în timpul cel mai scurt.

Romos, la 21 Septemvrie 1900.

(100) 1—2

Vasilie Basarabă.



## Anunț.

La subsemnatul în Orăștie (Szászváros) se capătă o cantitate de **1500 klg. slănină bună, groasă, albă, de pirlit**, cu preț foarte moderat.

Voitorii de a o cumpăra pe toată sau dela 50 klg. în sus, să se adreseze la

(88) 7—8

Vasile N. Bidu

Orăștie.



## „ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Capital social: cor. 500.000. Fonduri de rezervă: cor. 275.000.

(92)

Depuneri: cor. 1.750.000.

4—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

- |   |  |
|---|--|
| 1) acordă împrumuturi cu interese de 8%;  | 4) cumpără și vinde mărfuri și produse;            |
| 2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5½, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%; | 5) arândează și exarândează realități;             |
| 3) cumpără și vinde realități;  | 6) cumpără și vinde efecte publice;                |
|   | 7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3, 4, 5. |

Ori-ce afacere se poate rezolva verbal în biurul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, 1900.

Direcțiunea.



Se recomandă a executa următoarele: ♦ ♦

Opuri, Broșuri și Placate ♦ ♦ ♦

Bilete de logodnă și cununie ♦ ♦

Carte și epistole

Couverte în toată mărimea ♦ ♦ ♦

Circulare și preț-curenturi ♦ ♦

Note, Bilete de vizită după plac și cerere ♦ ♦ ♦

Registre și imprimare ♦ ♦ ♦

Anunțuri, Computuri și Adrese

♦ ♦ Bilanțuri ♦ ♦

Comande din afară ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ se efectuează repede.



### „Minerva“

Institut Tipografic, ☆ ☆ ☆

☆ ☆ ☆ societate pe acții

— in Orăștie. —

Inițiată în 1888.

Această tipografie este prevăzută cu cele mai bune mijloace tehnice și fiind bine asortată cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne, este pusă în pozițiune de a putea executa ori-ce comande prompt și cu acurateță.

In Orăștie la Gustav Zobel.

DAUERHAFT, GERUCHLOS

Christoph fără miros!

SOFORT TROCKNEND

LACK ce se uscă îndată!

DERECHTE

## Christoph-Lack

IST DER BESTE ANSTRICH FÜR FUSSBÖDEN.

In Orăștie la Gustav Zobel.

face cu puțință, ca odăile să fie folosite și în vremea vopsirii (cu lac), căci mirosul rău și uscarea înceată a vopselei cu oleu, aci e încungiuată. Intrebuințarea e așa simplă că fiecare poate săvârși vopsirea. Podilele pot fi șterse cu cârpe ude și nu-și perd lustrul. Este:

### Lac colorat de podile

galben-brun și mahagoni-brun, care copere podilele ca și vopsea cu oleu, dar' are și strălucire. Bun pentru padimente nouă ca și vechi. Copere ori-ce peată, ori-ce vopsire veche etc. Și este:

### Lac curat (fără culoare)

pentru padimente nouă și parchete, care dă numai lustru. Bun mai ales pentru parchete și padimente nouă unse deja cu vopsea cu oleu. Nu copere figurile lemnului!

Pachete postale pentru câte 2 odăi mijlocii, cu 5 fl. 90 cr. Comande să fac, în orașe unde sunt depozite, la acestea. Prospecte se trimit franco. La cumpărări fiți atenți la firmă și marca fabricii, căci ca pe o fabricațiune existentă dela 1850, mulți o contrafac și falsifică, dând calitate rea și adesea necorrespunzătoare scopului.

Fabrica de Lack-Christoph  
Praga—Carolinenthal. 15—15 (48)

In Orăștie singur veritabil la Gustav Zobel.

„Minerva“ institut tipografic, societate pe acții în Orăștie.